

Handläggare: Britt Mattsson
Telefon: 08-508 09 330

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Åtgärdsprogram för att nå miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och PM10 i Stockholms län – remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Christina Rapp Lundahl
stadsdelsdirektör

Britt Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av en remiss från länsstyrelsen om ett reviderat åtgärdsprogram för att klara miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och PM10 (grova partiklar i luften) i Stockholms län.

Den första versionen av åtgärdsprogrammet behandlades på stadsdelsnämndens sammanträde den 22 mars 2012. Det reviderade förslaget har förtydligats och preciserar åtgärder som ska vara möjliga att genomföra. I förslaget ges även en mer ingående beskrivning av hur dubbdäcksanvändning kan minska genom att införa en avgift på dubbdäcksanvändning.

För invånarna inom stadsdelsområdet är det viktigt att miljökvalitetsnormerna klaras på de utpekade gatorna där normerna överskrids idag.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av en remiss från länsstyrelsen om ett reviderat åtgärdsprogram för att klara miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och PM10 i Stockholms län.

Stadsdelsnämnden behandlade den första versionen av åtgärdsprogrammet vid sitt sammanträde den 22 mars 2012.

Synpunkter på det reviderade programmet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 26 oktober 2012. Ärendet hanteras med omedelbar justering.

Ärendet

Sammanfattning av remissen

Gällande miljökvalitetsnormer syftar till att skydda människors hälsa och miljö. Miljökvalitetsnormerna för luft, vilka utgår från EU:s ramdirektiv (08/50/EG) om luftkvalitet och renare luft i Europa, anger föroreningsnivåer som inte får överskridas. Miljökvalitetsnormerna för kvävedioxider och PM10 (grova partiklar i luften) överskrids på 36 respektive 48 vägar och gator i Stockholms län. Flera av dessa gator finns inom Norrmalms stadsdelsområde exempelvis Birger Jarlsgatan, Vasagatan, Sveavägen, Norrlandsgatan, Regeringsgatan, Tegnergatan, Odengatan och Torsgatan. De främsta orsakerna till att normen för kvävedioxid överskrids tros vara den kraftiga ökningen av dieselfordon och av det faktum att trafiken totalt sett har ökat i länet. De höga halterna av PM10 är till största delen orsakade av dubbdäckens slitage på vägbanorna.

Det reviderade åtgärdsprogrammet presenterar fjorton konkreta åtgärder i syfte att minska överskridandena av PM10 och kvävedioxid. Åtgärderna bedöms dock inte vara tillräckliga för att nå normerna och det kommer att krävas ytterligare åtgärder. Programmet kommer därför att behöva revideras 2013 och förmodligen fler gånger under 2013-2018 så tillräckliga åtgärder kan genomföras successivt.

Det finns ingen enskild åtgärd som ger tillräcklig effekt för att miljökvalitetsnormerna ska nås på alla platser som uppvisar överskridandena för PM10 och kvävedioxid, utan det krävs en kombination av åtgärder. Åtgärder för att minska risken för överskridande är delvis olika för PM10 och kvävedioxid och varierar också mellan lokala gator och trafikleder. Något som enligt förslaget generellt skulle öka möjligheterna att uppfylla miljökvalitetsnormerna är effektiviserade

transporter och en minskning av transporter, vilket dock behöver vägas mot samhällets transportbehov.

Föreslagna åtgärder

Nedan beskrivs kortfattat de fjorton föreslagna åtgärderna. Åtgärderna 1-13 avser PM10 och åtgärd 14 avser kvävedioxid. Åtgärderna 2, 4, 7 och 10 berör Södertälje kommun vilka inte beskrivs nedan. Vilka gator i Stockholms kommun som berörs av de föreslagna åtgärderna redovisas i programmet på sida 20-34.

Åtgärd 1: Införande av dubbdäcksförbud på två av Stockholms stads gator. Bland föreslagna gator finns flera inom Norrmalms stadsdelsområde, exempelvis Sveavägen, St Eriksgatan, Regeringsgatan, Vasagatan och Torsgatan. Förbudet införs under 2013. Vid ett genomförande av åtgärden får Stockholm stad sammanlagt tre gator med dubbdäcksförbud.

Åtgärd 3: Dammbindning i samband med städning av gator och trafikleder i Stockholms stad vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM10. Flera gator på Norrmalm berörs.

Åtgärd 5: Dammbindning på trafikleder i Stockholms län vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM10 exempelvis på E4, Drottningholmsvägen och Nynäsvägen.

Åtgärd 6: Städning med ny teknik på Stockholms gator vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM10. Åtgärden införs 2013 förutsatt att den nya effektiva tekniken finns tillgänglig. Under 2010/2011 har nya städmaskiner med effektiv vakumteknik testats i Stockholm. Flera gator på Norrmalm berörs.

Åtgärd 8: Städning med ny teknik på Stockholms läns trafikleder vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM10 exempelvis på E4, Drottningholmsvägen och Nynäsvägen.

Åtgärd 9: Tidig vårstädning av Stockholms gator vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM10. Tidig vårstädning ska genomföras när halkbekämpning inte längre bedöms behövas. Flera gator på Norrmalms berörs

Åtgärd 11: Tidig vårstädning av Stockholms läns trafikleder vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM10 exempelvis på E4, Drottningholmsvägen och Nynäsvägen.

Åtgärd 12: I optimerad halkbekämpning används de halkbekämpningsmedel som bäst lämpar sig för olika platser och situationer. Flera gator på Norrmalm berörs

Åtgärd 13: Införande av sänkt hastighet på trafikled i Stockholms län för att sänka PM10-halten. Sänkt hastighet på E18 genom Danderyd ska genomföras under oktober 2012.

Åtgärd 14: Ökad efterlevnad av miljözon tunga fordon i Stockholms stad. Kontrollen av fordonen föreslås bli enklare. Regeringen har ännu inte tagit ställning till Transportstyrelsens förslag som bland annat innebär att kontrollen av fordon förenklas.

Behov av förändrad lagstiftning

Dubbdäck är den viktigaste orsaken till PM10-halterna i Stockholm län. En minskning av dubbdäcksanvändning kan uppnås antingen genom ett dubbdäcksförbud eller med en avgift på dubbdäcksanvändning.

Avgifter på dubbdäck skulle enligt det reviderade förslaget, till skillnad mot dubbdäcksförbud, möjliggöra för tillfälliga besökare och trafikanter som tidvis åker på väglag där dubbdäck är motiverade, att genom en avgift få tillträde till regionens alla delar. En avgift eller skatt är att föredra framför ett totalt förbud då det inte är önskvärt att dubbdäcksandelen blir noll. Erfarenheter visar att en viss dubbdäcksandel behövs för att behålla friktionen på vägbanan. En avgift istället för totalt förbud innebär också att man undviker ett dispensgivningssystem för dem som av olika skäl behöver dubbdäck. Möjligheten att införa en avgift på dubbdäcksanvändning bedöms, enligt förslaget, ha stor betydelse för möjligheterna att nå miljö kvalitetsnormerna på ett mer samhällsekonomiskt sätt än med tillgängliga åtgärder.

Oklarheter råder för närvarande om och på vilket sätt ett avgiftssystem kan utformas i det svenska lagsystemet. I dagsläget är det inte formellt möjligt i Sverige att ta ut en avgift för dubbdäck. Länsstyrelsen i Stockholm har 2012 hemställt till regeringen att utreda möjligheten att införa avgifter för dubbdäcksanvändning samt möjligheten för kommuner att fatta beslut om avgiften för att klara miljö kvalitetsnormen för PM10.

Trängselskattesystemet regleras i lag om trängselskatt. Varje ändring i systemet kräver riksdags- och regeringsbeslut. En pågående statlig utredning ska lämna förslag till hur en överlåtelse till kommuner och landsting om beslut om

trängselskatt kan utformas. Utredningen ska redovisa sitt arbete i februari 2013. Trängselskatten kan förändras på olika sätt; genom en avgiftshöjning, en differentierad eller flexibel skatt eller genom att utöka området som omfattas av trängselskatten att omfatta också Essingeleden.

Utredningsinsatser

Två utredningar har i det reviderade förslaget bedömts vara avgörande för att kunna fatta välgrundade beslut om åtgärder: Möjligheten att införa sänkt hastighet på trafikleder och en utredning om vilka trafikmätningar som krävs.

En sänkning av hastigheten minskar halten PM10 och i viss mån halten kvävedioxid. Dubbdäckens slitage på vägbanan och uppvirvlingen av partiklar ökar med hastigheten. Utredningar ska genomföras under 2013 för bland annat Drottningholmsvägen och Nynäsvägen.

Fordonssammansättningen på gator och vägar kan bestämmas med hjälp av kamera- och trafikflödesmätningar. Sådana mätningar kan till exempel ge svar på andel yrkestrafik, fördelning mellan tunga och lätta fordon samt fordonens åldersfördelning. Mätningarna kan användas både för nulägesanalys och för uppföljning av införda åtgärder. Framtagandet av ett förslag om gemensamma kamera- och trafikflödesmätningar påbörjades i september 2012 och redovisas i mars 2013.

Generella insatser

I det reviderade programmet lyfts andra mer generella åtgärder fram som kan ha betydande effekter på luftkvaliteten såsom förbättrad kollektivtrafik, genom planering skapa goda förutsättningar för gång- cykel och kollektivtrafik, effektivare godstransporter, parkeringsåtgärder och trafikregleringar. Bland generella insatser räknas även samverkan mellan Trafikverket och kommunerna där ett nytt planeringssystem för transportinfrastruktur ska införas från årsskiftet 2013. Länets aktörer ska även under 2013 ta fram en kommunikationsplan för luftkvalitet i Stockholm län.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I det reviderade åtgärdsprogrammet framgår att flera gator inom Norrmalms stadsdelsområde överskrider aktuella miljökvalitetsnormer för PM10 och kvävedioxid. I samband med att den första versionen av åtgärdsprogram behandlades av stadsdelsnämnden i mars 2012, angav nämnden i sitt remissvar att det för invånarna inom stadsdelsområdet är viktigt att miljökvalitetsnormerna

klaras på de utpekade gatorna såsom Birger Jarlsgatan, Vasagatan, Sveavägen, Norrlandsgatan, Regeringsgatan, Tegnergatan, Odengatan och Torsgatan. Vidare angav nämnden att det är speciellt viktigt att minska luftföroeningarna med tanke på de grupper i samhället som är extra känsliga som exempelvis barn, astmatiker, lungsjuka, hjärtsjuka och gamla. Förvaltningen vill med anledning av nämndens tidigare ställningstagande åter betona vikten av att miljö kvalitetsnormerna för PM10 och kvävedioxid uppnås längs med stadsdelsområdets vägar och gator.

I det nu reviderade förslag till åtgärdsprogram anges att en avgift på dubbdäck har stor betydelse för möjligheterna att nå miljö kvalitetsnormerna på ett mer samhällsekonomiskt sätt än med tillgängliga åtgärder, d v s genom införande av ett generellt dubbdäcksförbud. Förvaltningen saknar nödvändiga kunskaper för att bedöma på vilket sätt man bäst uppnår bäst effekt på luftkvaliteten men anser utifrån givna fakta att andelen dubbdäcksanvändning måste minska kraftigt då bland annat en studie uppskattar att cirka 30 till 40 fler personer årligen avlider i förtid i Storstockholm på grund av exponering av partiklarna som främst kommer från dubbdäcksslitaget.

I det reviderade förslaget ges ett antal förslag till åtgärder som ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för PM10 och kvävedioxid uppnås. Dessa åtgärder uppges dock inte vara tillräckliga och åtgärdsprogrammet kommer att behöva revideras redan 2013 och förmodligen fler gånger fram till 2018. Förvaltningen inser att det krävs en mängd olika insatser för att förbättra luftkvaliteten och att mer kunskap måste fram för att kunna besluta om rätt åtgärder. Förvaltningen tycker därför att det är bra att åtgärdsprogrammet kontinuerligt revideras utifrån uppnådda resultat av genomförda insatser.

Förvaltningen vill slutligen poängtera vikten av att fortsätta det långsiktiga arbetet med att minska behovet av transporter och att effektivisera transporterna då detta innebär generellt minskade utsläpp. *Stadens framkomlighetsstrategi* leder förhoppningsvis till att fler transporter inom staden i framtiden kan ske med kollektivtrafik, gång och cykel vilket kommer att leda till bättre luftkvalitet.

Bilagor

1. Remiss september 2012. Åtgärdsprogram för kvävedioxid och PM10 i Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholms län.
2. Bilagor till remissen samt den tidigare remissen februari 2012 finns att hämta under

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/publikationer/2012/Pages/atgards-program-for-luft-i-stockholms-lan,-remissversion.aspx>